

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Чыгур хьалэлэу къегъатэ

Хэтэрыкхэм адэлажъэу Адыгеим исыр бэп. Зэкълэмкн ахэм чыгоу агъэфедэрэр гектар 50 зэрэхурэр. Картофыр къызцагъэкырэр Джэджэ, Кошхьэблэ, Красногвардейскэ, Мыекъопэ ыкн Шэуджэн районхэр ары. Хэтэрыкхэм якъэгъэкын пылъ цыф чанхэм ащыц нэпэ нэлуасэ шыузыфэтшырэр, ар Шэуджэн районымкнэ къуаджэу Хьакурынэхьаблэ щыпсэурэ Мэрэтыкьо Руслъан ары.

— Илъэс 20-м къехъугъ тинагъоклэ картоф къызидгъэкырэр. Зы гектарым щедгъажьы, щым, плым тынэсыгъ, мыгъэ ар къызщидгъэкыгъэ чыгум хэдгъэхуагъ. Ублапэр къиныгъэ, лофшлэнхэр зэкнэ лэкнэ дгъэцаклэщтыгъ. Тисабыйхэр къыддэлэпылэщтыгъэх. Ащыгум картофыр лэкнэ хатлхъэщтыгъ шуанэкнэ машэхэр тшыхъээ, ятлэр еттхуылэщтыгъ, тпклэщтыгъ. Чылэхэм къащыху-гъэхэм ар дэгъоу ашлэ, — **къыт-**

филоагъ Мэрэтыкьо Руслъан.
— **Руслъан, сыда ана-хъу картофыр бгъэ-тлхьхьанэу къызкнхъ-пхыгъэр?**

— Псэолъэшл сэнэхъатыр ары сиклэлэгъум сызфеджэгъагъэр. «Краснодардортрестым» иуасткэ сырипашэу лоф щыснлагъ. Тянэ изакъоу унэм къызенэм чылэм сыкъэкложьы, Джэджэ гъогушл ПМК-м сыкложэ прорабэу бэрэ сыщылэжъагъ. Ащы-

бэу ешлэ, ар лузыщытхэр къыгъотыгъэх, лоф зеригъашлэхэрэр къыфэразэх, ищыклэгъэ техникэр зеригъэгъотыгъ.

Зы унагъом фэдэх

Картоф хэхыжъыныр къызы-сыклэ, Руслъан илофышлэхэр мафэ къэс шыофым къащэх. Ахэр нэбгырэ 12 — 15 хууху мэлэжъэх, чыгур зыдэщылтым къыпэлблэгъэ къутырху Хапачевымрэ Кировымрэ адэсых. Пчэдыжым сыхъатыр 6-м рагъажьэшл, 12-м нэс лоф ашлэ.

Руслъан дэжэ илъэсыбэ ху-гъэу къэклож, зэгурэлэх, яуна-гъохэм арыхуухъэхэрэм нэсы-жъэу ашлэ. Ахэм ащыцэу Виктор Сердюковым мары къытфилоагъэр:

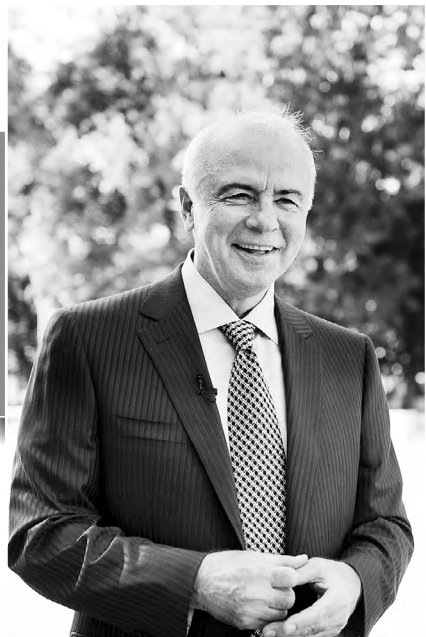
(Икнэх я 3-рэ нэклуб. ит).

гъум хэкум ит къуаджэхэм ащыпсэухэрэм, зэкнэ пломи ху-нэу, яхатэхэм помидор къащэ-гъэкнэщтыгъ, краим икъутырхэр джаш фэдэу картофым ящып-къэу пылгыгъэх, икъэгъэкнэ фэкъулае хуыгъагъэх. Лоф зы-дэсшлэгъэ клэлэхэм сытырагъэ-гушлухъэгъагъ, яшлуагъы къыса-гъэкнэщтыгъ.

Ащыгъум Руслъан чыгу гектарипл бэдждэнэу хабзэм къылихы, зым картоф, адрэхэм хыырбыдз атыришыхъэгъагъ. Нэужым нэмыкл культурэхэри къыгъэкнэхъээ, къызэрэщыхуэр-рэр ыуплэкнэгу, картофыр къахихыгъ. Джарэуштэу чыгум дэлажъэу ригъэжъагъ.

Руслъан иунагъо, исабийхэм къызэращымгъэкнэщтым ренэу пылгыгъ, илофхэри зэпыфагъэх. Мы лъэхъаным картофыр нахы-

Имэфэкл хигъэунэфыкыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо упчлэжьыгъоу, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым и Президентэу, социологии шлэныгъэхэмклэ докторэу, профессорэу, гъэсэнэгъэмклэ Урысые академием иакадемикэу Тхыаклущынэ Аслъан ыныбжь ильэс 76-рэ зэрэхуыгъэр хигъэунэфыкыгъ.

ипащэ хуыгъэ, пэцэныгъэ дызэрихъэзэ 2004-рэ ильэсым апшэрэ еджаплэр университет ашыжьыгъ.

Тхыаклущынэ Аслъан Адыгеим и Парламент изэлугъэклэгу зэфэшхьафхэм ядепутатыгъ, 2006-рэ ильэсым итыгъэгъэзэ мазэ и 13-м кышыублагъэу 2017-рэ ильэсым ищылэ мазэ нэс Адыгэ Республикэм ипэцагъ.

А уахътэм тишъолъыр ихэхоныгъэ лъэныкъо зэфэшхьафхэмклэ дэлэжьагъ. Ахэм ягуыгъу кышыгъу АР-м и Лышхъуэу Къумпыл Мурат Тхыаклущынэ Аслъан имэфэклэ фэгъушхъэ:

«Республикэм щыпсэухэрэм ыкӀи федеральнэ пащэхэм кызырэддырагъа-штэрэм ишлуагъэкӀэ, кырихъыжьэрэ юфыгъохэр шлуагъэ хэлъу гъэцӀагъэ хуыгъэх. Социальнэ ыкӀи инфраструктурнэ псэопабэ республикэм кыуцуагъ, проектыбэу джырэ уахътэм шъолъырым

щыпхырытщыхэрэм лъапсэ афэшлыгъэ хуыгъэ. Аслъан Кытэ ыкӀор джащ фэдэу лъапкӀ-культурнэ, гъэсэнэгъэ ыкӀи общественнэ-политическэ проектышхохэу лъапкӀхэм языкыныгъэ, мамырныгъэм игъэлэпытэн афӀлорышлэхэрэр пхырыщыгъэнхэм дэлэжьагъ. Ащ ишлуагъэкӀэ ильэсыбэ хуыгъэу Урысыем ишъолъыр рэхъатэу ыкӀи зэтеуцуагъэу Адыгеир щыт. Тхыаклущынэ Аслъан непи Адыгеим ихэхоныгъэ фӀлажьэ къэралыгъо гъӀлорышлэныгъэ шлэныгъэу ыкӀи лӀфшӀлӀкӀэ амалэу илӀмклэ кыддӀагуащӀзэ, апшӀэрэ гъэсэнэгъэм ихэхоныгъэ илахъ хилъхъэзэ.

Аслъан Кытэ ыкӀом рӀзэныгъэ гушӀлӀхэр фӀзгъӀзӀхэ шӀлӀогъу ильэсыбэ лӀфшӀагъэм пае ыкӀи сыфӀлӀаӀо псауныгъэ пытэ илӀнэу, бӀгъашӀӀ хуӀнэу, лӀфшӀлӀнхэм язӀшӀлохынклэ кӀуачӀӀэ илӀнэу!»

Урысые Федерацием и Президент и Указ

Урысые Федерацием икъэралыгъо тын фӀэгъэ-шъошӀэгъэным ехыӀлагъ

Ильэсыбэ хуыгъэу гуетыныгъэ фырилӀэу лӀф зӀришӀлӀрэм фӀэшӀ ордэнэу «ХӀгъӀэгум ыпашӀхъэ гъӀхъагъэу щырилӀхэм афӀшӀ» зыфӀлоу я II-рэ шъуашӀ зӀлӀм имедаль ХъоткӀо Саниет Хъисэ ыпхъум — Адыгэ Республикэм и Лышхъуэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администратиие ипащэ игуадзэ фӀэгъэ-шъошӀэгъэнэу.

Урысые Федерацием и Президентэу Владимир ПУТИН

Москва, Кремль
бэдзэогум и 10, 2023-рэ ильэс
N 512

МӀзчӀэтыум и МафӀэ Кавказ къэралыгъо биосфернэ заповедникым бӀдзӀэогум и 15-м щыхагъэунэфыкышт.

ЧыӀопсым идӀахагъэрэ ибаиныгъэрэ шлу зылӀэгъухэрэм апае экскурсиехэр, зӀнӀкӀокухэр, къӀгъӀӀӀэгъонхэр зӀхӀащӀтхы, ахэр экогупчӀэу «ГъӀозӀрыплӀэ», «мӀзчӀэтыум ильагъо» кызыщыӀзлуахыгъэм, щыкӀлоштхы.

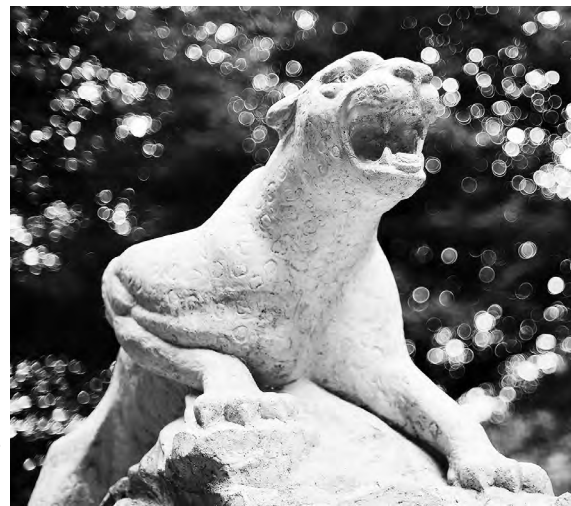
А лъагъом урыкӀоныр кынӀп, километритӀу икӀыхъагъэр. Ащ икӀежъаплӀэ мӀзчӀэтыум исагъӀт щыт, ыбгъухэмклэ интерактивнэ станциехэр, мӀкӀӀэгъӀу пхӀӀӀмбгъухэр, мӀзчӀэтыум ипсӀукӀӀэ, ышхыхэрэр, изекӀуакӀӀэ кызылуатӀхэрэр алутих.

Заповедникым ипресс-кӀулыкӀу макъэ кызырӀгъӀлӀрэмклӀэ, а мафӀэм зӀхӀащӀт лӀфшӀабзӀхэр инхӀэми цыкӀухӀэми ашӀлӀгъӀшӀлӀгъоныштхы. Нахъ кӀуоу мӀзчӀэтыум пыл къӀбархэр зӀзыгъашӀӀ зышӀлӀогъохэр мастер-класхэм ахӀлӀэжьӀштхы, лекциехэм ядӀлуштхы.

МӀзчӀэтыухэр заповедникым зӀрӀщыхагъэкӀлодыкыгъагъэхэмрӀэ ильӀсыбӀэ текыгъэу кызырӀрӀхагъӀхъожьыгъэхэмрӀэ апыл къӀбарыр зышӀлӀнэу

фаехэр документальнэ фильмэу «Леопард — возвращение легенды» зыфӀлорӀм рагъӀплӀыштхы.

ИльӀсиблыклӀэ узӀклӀ-лӀзбӀжмӀ, 2016-рэ ильӀсым, бӀдзӀэогум и 15-м, мӀзчӀэтыу щырхэр мӀзым щыпсӀӀунхӀэу зыщӀагъсӀхэрэ ГупчӀэу заповедникым илӀм илӀофышӀлӀхэм апӀрӀэ мӀзчӀэтыухэр мӀзым хатӀупщыхъӀагъӀх. Джащ кыщӀегъӀагъэу ильӀс кӀӀс а мафӀэр мӀзчӀэтыум и МафӀэу хагъӀэунэфыкы.

А. Гусев.

ЦОКОВ Олег Юрий ыкӀор

ДзӀэ операцие хӀушӀхъафыкыгъэу Украинэм щыкӀлорӀм икӀулыкӀу пшӀӀӀрылӀ ыгъӀцакӀлӀзӀ, генерал-лейтенантэу ЦокӀов Олег Юрий ыкӀор щыфӀхыгъ.

Олег Юрий ыкӀор 1971-рэ ильӀсым Ионьгъом и 23-м кӀӀхъуыгъ. Ташкент дӀэтыгъэ апшӀӀэрэ дзӀэ команднӀэ училищыр 1994-рэ ильӀсым, М. В. Фрунзе ыцӀӀклӀ щыт дзӀэ Академиер 2000-рэ ильӀсым кыуухыгъэх.

Училищым ыуж Сыбыр дзӀэ округым кӀулыкӀу щыхыгъ, взводым, ротӀэми япӀцагъ. ЧӀӀӀӀӀ Республикэм щыкӀлорӀгъэ заохэм ахӀлӀэжьагъ. 2000-рэ ильӀсым кыщӀегъӀагъэу 2004-рэ ильӀсым нӀс я 74-рэ мотошхончӀэо бригадӀэм ия 2-рэ мотошхончӀэо батальон икомандирӀэу ятӀонӀрӀэ чӀӀӀӀӀ заом хӀлӀэжьагъ.

2011-рэ ильӀсым кыщӀегъӀагъэу 2014-рэ ильӀсым нӀс КъыблӀ дзӀэ округым ия 49-рэ дзӀэ ия 33-рэ мотошхончӀэо бригадӀэ икомандир игуадзӀэу МыекъуапӀэ кӀулыкӀу щыхыгъ.

ЫужкӀлӀ ЦокӀов Олег Юрий ыкӀом Урысые Федерацием м УлӀшыгъэ КӀуачӀлӀхэм пӀӀцӀэ ИӀнӀтӀлӀ зӀфӀшӀхъафхэр ащӀлӀыгъыгъэх, КъыблӀ дзӀэ округым ия 49-рэ дзӀэ ипащӀэ игодзагъ, Сирием щыкӀлорӀгъэ заохэм ахӀлӀэжьагъ, Урысые Федерацием и УлӀшыгъэ КӀуачӀлӀхэм я ГенеральнӀэ штаб идзӀэ Академие щеджагъ.

АпӀрӀэ мафӀэхэм къащӀегъӀагъэу Украинэм щыкӀлорӀ хӀушӀхъафыкыгъэу дзӀэ операцием хӀлӀэжьагъ, дзӀэм ипащӀэ агъӀнӀфӀгъагъ. 2022-рэ ильӀсым Ионьгъо ЛуганскӀэ НароднӀэ Республикэм СватовскӀэ лъӀныкӀомклӀ хылыгъу кышӀаулӀгъагъ, 2023-рэ ильӀсым имӀзӀае Урысые Федерацием и Президент и УказкӀлӀ генерал-лейтенантыцӀлӀр кыфӀагъӀшӀошагъ.

КъыблӀ дзӀэ округым ипащӀэ игуадзӀэу ЦокӀов Олег 2023-рэ ильӀсым бӀдзӀэогум и 11-м фӀэхыгъ.

ХӀгъӀэгум узӀрӀфӀлӀэжьӀн, кӀулыкӀу хабзӀхэм узӀрафӀшӀыпкӀӀӀн фаемклӀэ, цыфыгъэ напӀм икӀӀӀхъумӀнклӀэ генерал-лейтенантэу ЦокӀовыр щысӀтӀехыплӀэу щытыгъ.

Сыд фӀӀдӀрӀэ ИӀнӀтӀлӀ зӀгъӀцакӀи, пшӀӀӀрылӀӀу пащӀэхэм кыфӀашӀыхэрӀр

зӀклӀ ащ гъӀхъагъэ хӀлӀӀу ыгъӀцакӀлӀ-щтыгъэх. О. Ю. ЦокӀовым Жуковым иордӀн, Лыхъужъныгъэм иордӀнищ, ордӀнӀу «За военные заслуги» зыфӀлӀхӀэрӀр ыкӀи нӀмыкӀ медальхэр кызырӀ-фагъӀшӀошагъӀхэм кӀаушыхъаты ХӀгъӀэгум ыпашӀхъэ ащ гъӀхъӀгъӀшхохэр зӀрӀщырилӀр.

Генерал-лейтенантэу ЦокӀов Олег Юрий ыкӀор ренӀу шӀукӀлӀ тыгу ильышт, дзӀэ кӀулыкӀумрӀэ ХӀгъӀэгумрӀэ ар зӀрафӀшӀыпкӀагъэмклӀэ урысые дзӀӀклӀлӀхэм ренӀу щысӀтӀехыплӀэу ялӀшт.

ЛъӀшӀӀу гухӀӀкӀ тщыхъоу фӀэхыгъэм иунагъорӀэ илахылхӀмрӀэ тафӀтхъаусыхӀэ, якӀын адӀтӀэгъошӀы.

М. Къ. Къумпыл, В. И. Нарожный, С. Л. Дрокин, Б. А. ШумӀн, А. А. КӀӀраш, М. Къ. ХъопсӀрыкӀу, А. В. Наролин, В. М. Резник, М. Р. ХъасанӀкӀу, В. П. Свеженец, А. В. АвӀрин, М. А. Марьин, Г. А. Митрофанов, А. А. КъуаджӀэ, Ю. Ф. Щепин, А. А. Дорофеев, Ю. Н. Калягин, Н. М. Гъу-кӀлӀл

Чыгур хьалэлэу кьегъатэ

(Икълух).

— *Юфшлэн тэзыгъэгъотыгъэ Мэрэтыкьо Русьан цыфышлэу, зафэ, дэгъоу кытфыщыт. Ильэс пчъагъэ хьугъэ ащ тызыдэлэ-пылэрэр, лэжыпклар мафэ кьэс кытеты, тигъалцлэрэп, унэгъо юф горэ кытфыкьоклымэ, тегълупшы. Тызэхешлыкы, тэри шьхэкляфэ фэтэшы. Зы унагъом нэбгыритлү-цы кызырыкыхэрэр кытхэтых. Тилэжыпклар тегъаразэ, ежымы тыфэраз. Лэжыпклар кызырамытыжъэу маклэп шылар, тэ мафэ кьэс тиунагъо сомэ кызырихьаштыр тшлэу тыкьэкю. Ежыри лэжыкышху, кытфыгъэкьуатэрэри бэ, ащ фэдэ цыфым фашлэрэм гуахъо хэгъуатэ.*

Русьани илофышлэхэм зэрагъэразэрэр, хьал-балык азыфагу кызырэдэмыхьэрэр, егъэзыгъэкля юф зэрамыгыашлэрэр кытылуагъ. Непэ ахэм янахьыбэр апэ мы юфыр езыгъэжъэгъэгъэхэм ялфыгъэхэр ары.

Зыщэфыштхэр хьазырых

Мы лэжыаным цыфхэм хэтерыклэу кьагъэкыхэрэм ялугъэ-кыи псынклагъоп. А лэжыном-клэ Русьан илофхэр зэпигъагъэх. Кызырилопэмклэ, картофыр зыщэфыштхэмклэ гумэ-кыгъо илэп. Апэрэ ильэсхэм бэдзэрхэм ащылугъэкыштыгъ. Хэтерыкхэр зыщэфэу зыщэжыкыхэрэр нэлуасэ кыфэхьугъэх, итовар джы кьакохэзэ луащы, кызагъэзэжышт мафэри кы-рало.

— *Лэжыгъэу лутхыжырэ*

инахьыбэр шьофым щытэщэ. Зэштэгъоу бэу зыщэфыхэрэм ямашинэхэмклэ картофыр луащы. Тэ тилофыр ар кьэтыгъоиныр, зэхэтыдзыныр, дзыохэм арыт-тэкъоныр ары, — **ело Русьан.**

Мафэ кьэс картоф тонн 12 — 15 фэдиз кыхатлыкыжы. Яунагъо зыдащэжыныуи цыфхэм дэгъоу ащэфы. Районым исхэм язакъоп, кьалэм щыпсэ-ухэрэми, нэмыклэу зэхэзыхы-хэрэми Мэрэтыкьохэм якартоф ашлэлэшы, зэращэрэ уасэми егъэразэх, зыщэфынэу бэ кьа-факлорэр.

Ильэс 20-м кыкълоч Русьан картоф лэпкэ зэфэшхьафэу ыуплэкьугъэр бэ. Мыгъэ луа-хыжырэ голландскэ лэпкэу «Коломбо» зыфилорэм фэд.

— *Чыгум хэбгъэтыс-хьащт картоф чыла-пхэм изакъоми, тонн пчъагъэ кьэпцэфын фэе. Ар сыдэуцтэу кызылэ-клэжыгъахьэрэ?*

— *Чылэпхэ кьэжыкыным бэшагъэу зыщыдэлажыхэрэр Тульскэ, Рязанскэ хэкухэр, Краснодар краир ары. Тэ дгъэ-тысхьэхэрэри ахэм кьарытэщы. Картоф лэпкыб тыушэтыгъэр, тичлыгъухэм нахь кьа-кылухэрэр кьэтэгъэкых, — **ело тигушы-лэгъу.***

Техникэм ишлуагъэкля

Русьан ищыклягъэ техникэр мэкля-маклэу зэригъэгъотыгъ. Чыгур зэражорэ, зэрагъэушъ-бырэ, уцыр зэраупклэрэ, карто-

фыр зэрагъэтысхьэрэ ыкли ятлэр зэрэтырахьожырэ пкы-гъохэу тракторым пашлэхэрэр зэригъэулугъэх. Джащ фэдэу псы зэрэклагъахьорэри зэригъэгъо-тыгъ, ащ ыпэкля псыр шланг-хэмклэ клагъахьощыгъ, ар кыныгъ, охътаби ищыклягъагъ.

Бэмышлэу ятлонэрэ трактори клэу кыщэфыгъ. Хабзэр ахьщэ-клэ кыдэлэпылагъ, районым мэкью-мэщымклэ и Гьэлорышлэ-плэ илофышлэхэм ыгъэхьазырышт тхылхэмклэ яшлуагъэ кыра-гъэкыгъ.

Русьан мыгъэ блымыгъэкляу джыри зы юфыгъо зэшлуи-шлюи — шышхьэу мазэм ятлонэрэу картоф ыгъэтысхьанэу имурад. Чылапхэр зэригъэгъо-тыгъ, зыхигъэтысхьащт чыплэ-ри кыхыгъыгъ, картофэу кыгъэ-кырэр чъэпыогъу мазэм блэ-мыклэу кьаугоижыныуи мэгугъэ. Кыдэхьумэ, ыгъэтысхьэрэм хигъэхьон ылэкьышт, зы гъэм лэжыгытлэу ыгугоижышт. Игу-гъэ кыдэхьунэу тэри фэтэлэ.

Хэтерыкхэм афэшхьафэу ар коцымрэ тыгъэгъазэмрэ якъэгъэкыи дэлажъэ. Ионыгъор макло, Русьани лэжыгъэр зэрэлуижыныштым ыуж ит.

Чыгум дэлажъэрэм лыжэ ешхэу ало цыфхэм. Ащ уегугъу-мэ, кыбдэгъошъжы. Русьан ар кызыгурылуагъэр бэшагъэ.

Мэрэтыкьо зэшхьэгъусэхэм, Ирэрэ Русьанрэ, сабыитлэу зэдаплугъ, гъэсэныгъэ арагъэ-гъотыгъ. Тлүми унагъохэр ялэх, ялфыгъэхэр аплух, янэ-ятэхэр агъэлаплэх.

ШЬАУКЪО Аслъангуащ.

Сурэтхэр: Р. Мэрэтыкьом ихьарзынэш.

АР-м и Парламент

Шэжыыр пытэнэу

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэмрэ ащ игуадзэу Цэй Эдуардрэ Бзыикьо заом хэклодагъэхэм апае Краснодар краим и Северскэ район шагъэуцугъэ саугъэтым игъэцэкляжыи зыщытегушылэгъэхэ зэхэсыгъо Тэхьутэмыкьо районим щызэхашъагъ.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэр

лофтхьабзэм хэлэжыгъэх мы муниципальнэ образованием иадминистрация ипашэу Шьэо Аскэр, Парламентым идепутат-хэу Шэуджэн Сэфэр, Джастэ Вячеслав, Пшыукл Алый, Олег Картамышевыр, Северскэ райо-ным и Новодмитриевскэ псэ-уплэ кой ипашэу Игорь Голови-ныр.

Мы ильэсым ищылэ мазэ Владимир Нарожнэр зипэщэ лыкля купыр мы саугъэтыр зыдэшылэм клогъагъэ, изытет кызырагъэлыгъуи, ар гъэклэ-жыгъэнэу, чыплэу кызылэпы-убытырэр зэтэгъэпсыхьэгъэнэу щызэдаштэгъагъ.

Ар гъэцэклягъэным пэе нэ-ужым саугъэтым кызылэпы-убы-тырэ чыгур кьагъэнэфагъ, ар зэрэгъэпсыгъэщтым иэскиз арагъэшыгъ, мылпоу зэпстэум-кли пэлухьаштыр зэрагъэшагъ.

Тарихь псэуальэм игъэклэ-жыи Адыгеим и Парламент идепутатхэр ары зышлушагъэр. Юфшлэнхэр зэрэзэшлуахыхэрэм зыналэ тетыхтхэр Шэуджэн Сэфэррэ Дзэл Аскэррэ. Бжыхэу кьаклорэм шломыклэу зэпстэури аухынэу ары зэрагъэнэфагъэр.

Зэхэсыгъом саугъэтыр та-рихь-культурнэ клэным хэхьэрэ псэуальэхэм яреестрэ хэтыным епхыгъэ юфхэм щатегушылагъэх. Ар зэшлохыгъэ зыхьуклэ, тарихь псэуальэм икызытэгъэнэжыи нахь лэшлэх зэрэхьуштыр кьэгу-щылагъэхэм кыхагъэщыгъ.

— *Бзыикьо заом епхыгъэ хьугъэ-шлэгъэ тхьамы-клагъоу адыгэ лэпкыым кызытчыгъэхэм аужэ*

сыйд фэдиз тешлагъэми, блэкыгъэм хэукъоныгъэу ашлыгъагъэхэм кьамы-гъэзэжыныным фэшл ахэр тчыгъутышэхэ хьуцтэн, ащ хэклодагъэхэм яшлэжъэ гъэпытэгъэныр зэклями типшъэрылэ. Та-рихь шлэжыыр ары лэпкэ зэфэшхьафыбэу тиреспубликэ исхэм шьхьэкляфэныгъэ азы-фагу илгыным, шлэгъэ зэфырагъэным, зыкыны-гъэ ахэлыным фэло-рышлэрэр. Саугъэтыр зыфагъэуцугъэм хэшлыкля фызылэхэу, зыгъэла-плэхэу, Новодмитриевскэ псэуплэ коим ис клэлэ-еджаклохэу ащ екля-лэхэрэм, зыгъэкьаб-зэхэрэм тафэраз, «тхьашьугъэгъэпсэу» ятэлэ, — кылуагъ Вла-димир Нарожнэм.

Бзыикьо заор ильэс 220-клэ узэклялэбэжымэ псыхьоу Бзы-икьо дэжэ шыкыуагъ. Ащ шапсы-гъэхэри, бжъэдыгъухэри, кьэ-зэкъэхэри хэклодагъэх. Ахэм апае саугъэтыр Адыгеим щы-хэу Емыж Русьан, Лылуужэу Аскэр, Бэрэтэрэ Хысэ, нэмык-хэм яшлушагъэкля я 80-рэ ильэсхэм агъэуцугъ. Мыекыуапэ икульпторэу Антон Шикоян ащ иавторыр.

ХЬУТ Нэфсэт.

Теклоныгъэ кьыдахыгъ

Художественнэ гъэсэныгъэм зегъэушъомбгъуэгъэным, хэхьоныгъэхэр ышынхэм ыкли искусствэмклэ клэлэцыкы еджаплэхэм ачлэхэм лэпылэгъу афэхьугъэным пэе ильэс кьэс зэхашэрэ Урысые зэнэкьокъоу «Молодые дарования России–2023» зыфилорэм изэфэхьысыжхэр кьэнэфагъэх.

В. Смирнов

Ильэс 13-м кыщегъэжыгъэу 19-м нэс зыныбжхэр ары ащ хэлэжыгъэхэр, уцугъуицэу зэ-теутыгъэу ар кыуагъэ.

Искусствэхэмклэ клэлэцыкы еджаплэхэм яклялэеджаклохэу ыкли Адыгэ Республикэм иску-ствэхэмклэ иколледжэу Тхьабы-сымэ Умарэ ыцлэ зыхьырэи истудентхэу зэнэкьокъум хэ-лажыхэрэр ильэс кьэс нахьыбэ мэхьух. 2023-рэ ильэсым клэ-лэеджэкля 14-рэ студенти 2-рэ ащ хэлэжыгъэ, ятлонэрэ уцугъом

нэбгыри 9 пхырыкыгъ ыкли ахэм ащыщэу нэбгырищымэ теклоныгъэ кьыдахыгъ. Ящэнэрэ шьуашэ зилэ дипломхэр кьафа-гъэшшоагъэх искусствэхэмклэ клэлэцыкы еджаплэу N 1-м ия

Д. Евсинов

6-рэ класс щеджэрэ Вероника Смирновэ, Адыгэ Республикэм искусствэхэмклэ иклэлэцыкы еджаплэу Лъэцэрыкьо Кимэ ыцлэ зыхьырэи 5-рэ класс ис Дана Евсиновэ, Адыгэ Респуб-

ликэм искусствэхэмклэ икол-леджэу Тхьабысымэ Умарэ ыцлэ зыхьырэи 3-рэ курс щеджэрэ Софья Джапаридзе.

Московскэ консерватори-ем епхыгъэ Академическэ музы-кальнэ училищэу П.И. Чайков-скэм ыцлэ зыхьырэи лофтхьаб-зэм клэщакло фэхьугъ. АР-м культурэмклэ и Министерствэ ыкли искусствэхэмклэ клэлэцы-кы еджаплэу N 1-м и Методи-ческэ гупчэ шьолпыр зэнэкьо-кьур зэхашагъ.

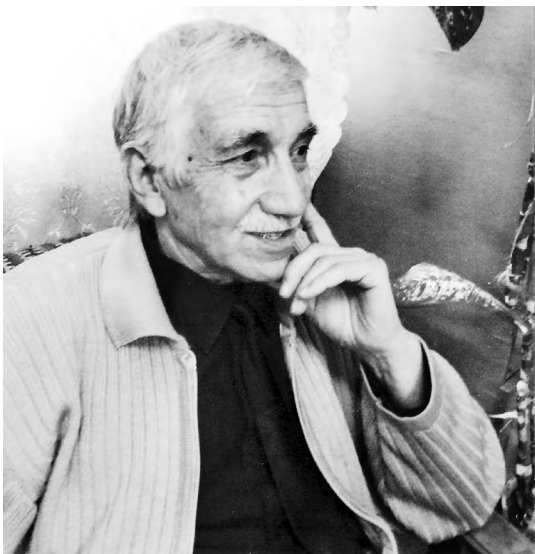
С. Джапаридзе

Искусствэхэмклэ клэлэцыкы еджаплэу

Усаклоу Кіэсэбэжъ Къэплъан къызыхъугъэр ильэс 80 непэ мэхъу

Поэзиер идунэе хэшыкыгъ

Дунэгурылокъ, дунэеплъыкъ гъэнэфагъэ зилэу, къэшлэ-кыгъэ цыфхэм ятхъагъуи якыни изыльэгъукъэу, зэхэзы-шыкъэу, а зэкълэмэ амыгъэгупсэфэу, цыфхэм ягъуео зэхэзышлэрэр, афэгумэкыни, афишлэни зыфызэшлокырэр ары тхэкло иныр.

къалэу Хъыдыжъ дэт культпросвет еджаплэри къеухы. Егъашлэм зыни, зыгуи чыгум фэгъэзагъэу шытыгъэ адыгэхэм мэкъумэщ сэнэхъатыр яклэсагъ, ау

етлани ежъ хэлъым епхыжыгъэу культурэ гъэсэныгъэ-шлэныгъэмкълэ зигъэзагъ.

Усаклом поэмэу «Фышхъэ шып» зыфилорэр пасэу ытхыгъ ыкли усэкло клэлэклэ къызэрэтэджырэр ашклэ аригъэшлагъ. Иуахътэ дыригъаштэу Къэплъан дзэ къулыкъури ыхыгъ, 1965 — 1970-рэ ильэсхэм Адыгэ къэралыгъо клэлэгъэджэ институтым филологиемкълэ ифакультет иадыгэ отделение щеджагъ. Етлупшыгъэу журналистикэм, литературэм лоф аде-шлэ. Район, хэку, край гъээтхэм адыгабзэкълэ ыкли урысыбзэкълэ ытхыхэрэр къарэхъэх. Клэлэгъэаджэу лоф ышлэнэу хъугъэп, ау радиожурналистэу, хэку исполкомым культурэмкълэ

игъэлорышлэлэ епхыгъэу, лъэпкъ творчествэм и Унэ иметоди-стэу, чыплэ гъээтхэм яжурна-листэу лоф ышлагъ.

Кіэсэбэжыр тхэн къодьер армырэу, шылэныгъэм хэлъ-хэсыр ыгъэунэфэу, хъурэмрэ мыхъурэмрэ, дэгъумрэ дэимрэ клігъэтхъэу, а зэкълэмкълэ ежъ ишлэшлэ-еплъыкълэ къыхыгъэщэу тхэ мэхъу. Ежъ-ежырэу усэ тхылъ заулэ ильэс зэкълэлы-клэхэм къыдыгъэкыгъ: «Зигъал щытхъу дахэр» (1960), «Тыгъэпс лэгубжъ» (1966), «Хъаным икыун-дысу» (1969), «Адэмыхэр псым ехых» (1967). Теубыта-гъэ хэлъэу, иусэ мэкъэ чанклэ, Краснодар псыубытыплэм ишлын адыгэхэмкълэ зи федэ къызэри-мышыщтыр къылуагъ, ытхыгъ. Усаклом игумэкълэ ишыпкъэ нэужым шылэныгъэм къыщылэгуагъ. Ау къыхэкыгъ уахъ-тэ ытхи ыуси къэмълэагъоу.

Мыекъопэ картонышл фабрикэм, нэужым пхъэм икыи-дэгъэкълэжынкълэ Мыекъопэ комбинатым 1992-рэ ильэсым нэс лутыгъ. Гъээтхэм ыкли

альманаххэм янэклубгъохэм Кіэсэбэжымы ытхыхэрэр загъо-рэ къыхауыщтыгъэх.

1979-рэ ильэсым автор куп яусэ тхылъ цыклоу «Тиурам» зыфилорэр Краснодар тхылъ тедзаплэм и Адыгэ къутамэ къыщыдэкыгъ. Ащ Къэплъан ипоэмэу «Индрыс» ыкли усэхэр къыдэхъагъэх. 1982-м типограф шыклэм ильэу «Силоф лахъ» зыцлэ усэ тхылъэу лофшлэным итемэ ин зэфэдэкълэ зыпхыры-кырэр къыдэкыгъ. Ар етланэ тхылъэу «Отэ теом имаф» (1985) зыфилорэм хигъэхъа-жыгъагъ. Зэлашлэрэ адыгэ усаклоу Жэнэ Къырымызэ Кіэ-сэбэжымы фэгъэхыгъэу ытхы-щтыгъ: «Усэкло ныбжыкълэу, рабочэ сэнэхъатыр зилэу Кіэ-сэбэжъ Къэплъан сьд ытхы-гъэми, илэгъу-ныбджэгъу клэлэ-хэм е икъоджэгъу нахыжъ лофшлэклэхэм апаеми, анахъэу ыналэ зытетыр советскэ цыфым игукъэбзагъэ къылотыкыгъэныр, къыгъэлъэгъукыгъэныр ары».

1992-рэ ильэсым къыщыу-благъэу усаклор гъээтхэм къыдэ-

гъэкълэкло комплексэу «Тхъэм ынэшлэ» зыфилорэм илэшхъэ-тетыгъ. Тхъамафэ пэпчъ мыр зыцлэ гъээт адыгабзэкълэ уры-сыбзэкълэ къыдэкыщтыгъ ыкли литературнэ-художественнэ журналэу «Глагол Кавказа» зыцлэу тхаклохэм ятхыгъэхэмрэ усэкло ныбжыкълэхэм яехэмрэ къыдахъэхэу игъусагъ. Кіэсэ-бэжымы зэкълэлыкълэу мы уахъ-тэм тхылъхэр «Нэфанл», «Псэм гъыжъ ешлы», урысыбзэкълэ «В глазах людей» (1995) ылоу къы-дыгъэкыгъэх. Ахэм ыпэкълэ ытхыгъэгъэ усэхэр бэу къади-гъэхъагъ. Куоу, нэ чанклэ шылэ-ныгъэм зэрэхапллэрэр, худо-жественнэ шыпкъагъэр ыухъу-мэу, къыгъэгъунэу зэрэтхэрэр ахэм ахэпллагъоштыгъ. Усаклом ипроизведениехэр сыдыгъоклы Адыгеим ищылэкълэ-псэукълэ фэ-ныкыуагъэу фэхъухэрэр, цыф къызэрыклэхэм ялыуз-гууз къыз-щылотагъэхэу, нэфэгъэр зыхэ-лтых. Ау илэх ащ нэмыкълэ тхы-гъэ пшхъапэхэри, ахэм анахъ къахъщырэр шлупъэгъу лирикэр ары. Тхаклоу, усаклоу, журна-листэу Кіэсэбэжымы шылэны-гъэр зикласэу, зыллэплэу, ащ пэблагъэу, гот шыпкъэу, цыф жъугъэ къызэрыклэхэм шлупъа-шлэгъэным клэгълэу, обществен-нэ лофшлэклэшхоу ары къы-зэрэнэфагъэр. Ильэс 30 лэ-пэ-цыпэ хъугъэу ар урысые тхаклохэм я Союз икыутамэу тиреспублікэ щызэхъагъэм ипаш. Творческэ цыфыбэу зэхэзышыкълэу, ежымы гурыло-хэрэр ащ дыхэтых. Матхэх, шылакълэм дырагъаштэу мэгу-пшысэх, зэхэгущылэжыых, зэгү-рэлэх, хэти зэриплэкълэу твор-ческэ мурадыклэхэм афэкло.

Непэ зимэфэкъл ин хэзыгъэу-нэфыкырэ Кіэсэбэжымы поэ-зиер идунэе ин хэшыкыгъэу зэрэщытыр къыушыхъатэу, Тхъэм къыхылхъагъэр ымы-гъэхъаулыеу матхэ. Итхылъы-клэхэм дахэу къахэхъуагъ: «Джыри гугъэр мэтэмао» (2015), мы ильэс дэдэм джыри «Лъэ-рызехъам иорэдхэр» зыфилорэр ыкли «Зэманы дунэе хъаф» (2017). Мыхэм усаклом ипоэти-ческэ мэкъэмэ ин зыщалэтыгъ. Кіэсэбэжъ Къэплъан къызы-хъугъэ мафэм ехъулэу тыфэ-лъало псауныгъэ пытэкълэ, гу-пшысэ хъуау лъэшклэ, творческэ гуахъокълэ ыкли мамыр ошъо зэхэхыгъэ тынчыклэ.

Усаклом имэфэкъл усэ тхы-лъыкыитлэу адыгабзэкълэ ыкли урысыбзэкълэ ыгъэхъазырыгъэх ыкли охътэ благъэхэм къыдэ-кылынхэу щыт. Ильэс 60-м емы-зэщыжъэу мэусэ Усаклор, ыбзэ чан, лорышл, бай, игупшысэшъ, лъагэ ыкли лъэрыхъ.

**МАМЫРЫКЪО
Нуриет.**

Сурэтхэр: усаклом ихъар-зынэщ.

Хэти игушылэ зэригъэлорышлэу, игуетыныгъэ зэригъа-зэрэм елытыгъ итворческэ лэжыгъэ идэгъугъэ, къылорэм хэлъ мэхъанэм узэриубытыплэу узэригъэлорышлэрэр.

Усаклоу Кіэсэбэжъ Къэплъан мы мафэхэм имэфэкъл ин хегъэунэфыкылы. Ащ елытыгъэу ищылэныгъэ ыкли итворческэ гъогу зафэдгъэзагъ.

Я 60 – 70-рэ ильэсхэм адыгэ литературэм тхэкло ыкли усэкло куп ныбжыкълэу, теубытэгъэ ин зыхэлъэу къыхэхъагъэхэм Къэ-плъан ащыщ. Телъэшхогъэ-ильэ-шъухъагъэу шымытэу, игушылэ клочлэ икыу хэлъэу ыгъэпсыныр къыдэхъу. Гуцылэр шы емы-лычым зэрэфэдэр ышлэу, ащ ылупэ ылыгъэу зэрэфаеу зэрещэ. Шыпкъэр илэубытыплэу, хъурэ-шлэрэр сыдыгъуи куоу зэрэзехишлэрэр пкъырыллым ишыхъат. Цыфхэр зэрэрилэ-гъукыхэрэм ишысэх иусэ са-тырэхэр. Шлупрэ емрэ ренэу зыщызэпеоу, зыщызэшлорэрэ шылэныгъэм а лахытлур щызэ-хигъэунэфыкылымэ, ер гъэкло-дыгъэныр, икыкыгъэныр зэрэ-лофышхор клігъэтхъэу Кіэсэбэжъ Къэплъан пасэу, иклэлэгъум тхэу ригъэжъагъ. Еджаплэм члэсыгъ иапэрэ усэхэр район гъээтэу «Колхоз шылакълэм» къыщыхиу-тыхэ зэхъум. Шылэкълэ-псэукълэм хэлъ зэфэнчъагъэр джашыгъум зэу инэплэгуу къыридзэгъагъ. Ащ дэжымы клэлэр Пшыжхъэ-блэ къоджэ еджаплэм щеджэ-щтыгъ. Ау мэкъумэщышлэ уна-гъом кыхъухъэгъэ Къэплъан цыф лэжъэкълэу къызэрыклэм ищылэкълэ джашыгъум лыпллэу, гукълэ ыгъэунэфэу хъугъэ.

Иапэрэ усэхэу «Хыдзэ-псыдз», «Фэкъллхэр», «Яшэ-сыклэ», нэмыкълхэри етхых мы уахътэм, къыхеутых. Гупшысэ-клэ амалэу лэклэлым гу лъа-тагъэу, ахэм ашлогъэшлэгъонэу цыфхэр яджэщтыгъэх.

1959-рэ ильэсым ильэс 16 зыныбжъ клэлэр къалэу Адлер макло ыкли мэкъумэщ технику-мым иеджакло мэхъу, ащ ыужым

Къэгъэлъэгъон

Усаклом ыцлэкIэ

Зыбзэ ыкIи зильэпкъ шэн-хабзэхэр, шыклэ-гъэпсыклэхэр зымыкIасэр иныдэльфыбзэкIэ тхэн ыльэкIыщтэп.

Лъэпкъыр зильэпIэу, ащ илы-узи, игукъауи, игушIогъо ины — ыцэчырэр изышыкIэу, зэхэ-зышIэрэр ары усакло хьурэр. Илъэс 60-м ехьугъэу адыгэ литературэм игупшысэ фегъэ-лажэ усаклоу КIэсэбэжэ Къэ-пIан.

Шэуджэн районымкIэ къуа-джэу Пшыжъхьаблэ ар къыщы-хьугъ, щапIугъ. Усэныр еджа-кIозэ къызыдиштагъ, творчествэм хэлъ-хэсыр ышIапэу непи ар мэусэ.

Бэдзэогъум и 13-м усаклом ыныбжэ илъэс 80 мэхьу. Ежыр Iэжъ-лъэжъ, чан, чыжъырыплъ. Лъэпкъ литературэм илахь зафэу

хелъхьэ. Мы мафэхэм КIэсэ-бэжэ КъэпIан ыцлэкIэ АР-м и Лъэпкъ тхылъеджаплэ мэфэкл тхылъ къэгъэлъэгъон къыщы-зэлуахыгъ. Ар зыпшэ ифагъэр краеведениемкIэ ыкIи литера-турэмкIэ отдeлым илофышIэхэр ары. Отдeлым ипашэу Мэрэты-кьо Заремэ къызэрылуагъэмкIэ, мэфэкл къэгъэлъэгъонхэу адыгэ тхаклохэм афызэхашэхэрэр тиусэкIо-тхаклохэр, ахэм ящылэ-ныгъэ ыкIи ятворчествэ тхылъ-еджэхэр нахь пэблагъэ зэрашы-щтхэм фэшIушIэх. АдыгабзэкIэ усэу, тхэу, ащкIэ Iоф зышIэрэ пэпчъ усэ фэпшыныр епэ-сыгъ. КIэсэбэжым иадыгабзэ

лъэш, адыгэ гушыIэ гъэшIэгъо-ныбэ егъэфедэ. Ипоэтическэ тхылъ зэфэшъхьафыбэ, ахэр гъэзетэу ыкIи журналэу къызы-щыхаутыгъэхэр, ежъ усаклом ышъхьэкIэ къыдыгъэкIыштыгъэ гъэзетэу «Тхьэм ынэшIу», жур-налэу «Глагол Кавказа» ыкIи литературоведхэм усаклом ит-хыгъэхэм усэу аратырэр къы-зышылуагъэхэр къэгъэлъэгъоным хэлъых. Ахэм ащыщых шIэны-гъэлэжхэу Шъхьэлэхъо Абу, Бэджэнэ Мурат, тхаклохэу Кош-бэе Пшымафэ, Цуекъо Юныс, Гарий Немченкэм, Пэнэшъу Хьазрэт, нэмыкIхэми фатхы-гъэхэр. Лъэпкъ тхылъеджаплэм

Лъэпкъ тхылъеджаплэ.

къыдыгъэкIырэ тхылъэу «Па-мятные даты по Республике Адыгея на 2003 год» зыфило-рэми усаклом фэгъэхьыгъэ тхыгъэу къыдэхьагъэр къэгъэ-

лъэгъоным хэхьагъ. «Земаным нэ чанкIэ хаплъэщтыгъ» зыцIэ къэгъэлъэгъоным тхьамэфи-тIум зэлухыгъэщт.

(Тикорр.).

«Мыст» имэкъамэхэр

«Мыст» гушыIэр клэкIы, тжабзэ щыщ. А гушыIэр агъэфедэ зыгорэ ащыгъупшагъэу е гушыIэхэр зэрапхынхэ хьумэ, арышъ, «зи» е «зэ-клэри» къекIы. Къалоштыр амышIэ зыхьукIэ, агъэфедэ.

Ау ар къепIолIэн плэкIыщтэп нэпэ зигугъу тшырэ музыкаль-нэ купым — теубытагъэ хэлъэу зыфаехэр ашIэ, цIэри аукодыеу къыхахыгъэп.

Купым хэтэу ТIэшъу Аслъан къызэрэфилоотагъэмкIэ, къыра-гъэлорэ мэкъамэхэр, къалорэ ордэхэр ижъым аусыгъэх, ау нэпэрэ шъуашэхэм адештэх. Музыкантмэ къыхахыгъэ купым ыцIэ зыми емыпхыгъэу, ау сыд фэдэрэ шъуаши епхьылIэн плэ-кIыщт цIэр — «Мыст».

Музыкальнэ купыр къызы-рыкIоп, тарихъ лъэпсэ куу иI. Ахэм цIыфмэ ащыгъупшэжы-гъэ оредыжхэм псэ къапа-гъэкIэжы. НыбжыкIэ купым мэхьэнэ лъэпсэ ин зилэ Iофыгъо зэрехьэ. Сихьу Джэнэт оредыIу, шыкIэпщынэм ыкIи виолонче-лым къарегъало.

Мыгу Данэ оредыIу, гитарэр ыкIи укулеле (гавайскэ гитарэр)

егъэлорышIэх. Пащтэ Гупси оредыIу ыкIи шыкIэпщынэм кьео. Джауиш Шамил пшынао ыкIи гитарист. Хьаджэе Иландэ виолончелым, кахоным, пхэ-тIаркъом мэкъамэхэр къаре-гъало. Лымыущэко (мышъ фэ-дэу ежъ етхы) Джамболэт — оредыIу, гитарэм къырегъало. ТIэшъу Аслъан-къамылым, Iэпэ-пщынэм, шыкIэпщынэм афэлэ-пэлас, оредыIу кьео. Гупсэ, Ша-мил ыкIи Джэнэт ГьукIэ Заму-дин иеджакIох, купэу «Тыжы-ным» хэтыгъэх. Адрэ ныбжы-кIэхэр музыкэм ежъ-ежырэу феджагъэх, сэнэхьатэу зра-гъэгъотхэрэм ар япхыгъэп.

ТIэшъу Аслъан, купым ана-хьыжъэу хэтым, къылуагъ:

— Iофэу тызпылгыр лъэшэу тыгу рехьы, тырэгущо. Ижы-рэ оредыжхэм мэкъэмэ гъэ-шIэгъон акIэтэгъахьэ, псэ къа-пытэгъэкIэжы, нэпэрэ цIыфым

гурылонхэу тэшIых. Оредыж-хэр дэихэу тIорэп, ау тэ ти-еплгыкIэ ишапхьэ оредышъор итэлъхьажы. Хьарзынэщым къыхэтхыгъэ оредыжхэр нахь гурылогъуаех, сыда пIомэ а лъэхьаным щылэгъэ оредыIомэ ежмэ зэрэзэхэхэу къалоштыгъ, музыкальнэ шIэныгъэ ялагъэп. Тиорэдхэр къагурыIомэ, тигуап. Адыгэмэ яхабзэхэр зыфэдэхэм-кIэ шIэныгъэ къытэзытрэ оредыбэ зэлудгъэкIагъ, лъэпкъым итарихъ иIотаклохэм залудгъакIэ-зэ тыугъоигъэх.

Тианэрэ альбомэу «Апэрэ оредхэр» зыцIэм икыдэгъэ-кIын Iофышхо дэтшIагъ. Ащ оредий хэхьагъ: «Тыгъужыкьо Къызбэч», «Мэзгуащэ иорэд», «Хьатхмэ я Къоклас», «Джэгуа-кIомэ яорэд», «Нартыгу итхьау-сыхэ», «Абихьан иорэд», «Апыщ Сасэ иорэд» «Шъэоичжэ». «Апэрэ оредхэр» зыкIэтуагъэр

— альбомхэмкIэ зэрэапэрэ IофшIэн закъор арэп, «апэрэм» «ижыкIэ щылагъэр» зыфэллошт мэхьанэр еттыгъ. Налчык ра-диом и Унэу дэтым тыкIуи, студиеу «Лейбл Ored Recordings» зыфилорэм альбомыр щытет-тхагъ. Ащ нэмыкIэу «Хьакурынэ Батмырэ иорэд» къэтэлэ. Тет-хэныр теубытэгъэ гъэнэфагъэ тимылэу, къызэрэтшIолIэу ед-гъэжъэгъагъ. Тыгу мэкъамэу къылукIырэ иджэрпэдэжэ ильагъо тырыкIуагъ. Мэкъамэу теттхагъэм тызедэлужькIэ, зэхэ-тхырэм елытыгъэу, гум нахь екIухэрэр къэдгъанэхэзэ альбо-мым хэдгъэхьагъэх.

Тикультурэ ибаигъэ Адыгеи-ми, нэмыкI шъолъырхэми адыгэ цIыфэу ащыпсэухэрэм зэлъяд-гъэшIэныр типшъэрылъ. Адыгэ культурэм ылапсэ клэугъоежы-гъэным, ащ хахьо фэтшыным тилахь хатлхьэ тшIоигъу. Ти-шэн-хабзэхэр, тизэхэтыкIэ, ти-нахьыжхэм къыднагъэсыжы-гъэ пстэур тымыгъэкIодэу ныбжыкIэхэм джы тэ ядгъэ-шIэн, ахэтлхьан фае. Къалэм щыпсэухэрэм ямызакъоу, адыгэ чылэхэми лъэпкъым икультурэ идышъэ клэн ащыухьумэгъэн фае. Оредыжхэр къатIозэ,

зэхэтыкIэ дахэм тиныбжы-кIэхэр фэдгъэзэщтых, зыщыщ лъэпкъыр ашIэу неущырэ мафэм хэуцощтых.

Пшъэрылъ инхэр дгъэцIэклэнэу тапэ илъ. Мыекъуапэ къэгъэ-лъэгъон щытшIы тшIоигъу, аль-бомыкIэ къыдэдгъэкIынышъ, оредыкIэу Iоф зыдатшIэхэрэр хэдгъэхьанхэ гухэлъ тIл. Купым хэт ныбжыкIэхэр зэблэхьугъэ мэхьух, шъхьадж проектэу илэм хэлажэ.

Зеклохэр тишъолъыр къы-зыхьэхэкIэ, ашIогъэшIэгъоным альэкIыщт закъоу къытшыхьурэр тикъушъхьэхэр ары. Ау ахэм язакъоп, тикультурэ ильэагъэ, тиорэдмэ ядэхьагъэ нэлуасэ афэтшIынхэ фае.

Лъэпкъ музыкальнэ Iэмэ-псымэхэм япхыгъэ шIэныгъэу адыгэхэм зэрагъэулугъэр тэу-гъоижы, ахэм ащыщэу къа-мылымрэ шыкIэпщынэмрэ икIэрыкIэу къэдгъэпсаужынынхэм тыпылъ.

Музыкальнэ Iэмэ-псымабэ тикуп егъэфедэ. Дунаим тетхэм анахьыжъ дэдэхэм ащыщых къамылыр, сырынэр. Ахэм ма-къэ къарыгъэкIыныр, уяпщэныр къын хьазыр. Пщынэ, пхьэкIыч, шьонтырып, Iэлэпщын — ахэм амакъэхэр зызэхьахьэхэкIэ, мэкъамэу къатырэм гур егъэбыр-сыры, ижырэ земаным уехьы.

Музыкальнэ Iэмэ-псымэхэм ямэкъамэ адыгэ шэн-хэбзэ да-хэм пхырыштыгъ. Мэкъэ лъэ-кIыхьэгъэ къэбзэ лъэшкIэ ореды-тамэ фэтшыныр, адыгэ оредыжъ жьынчыр, зэ зэхэ-зыхьирэм ныбжырэу ыгу къи-нэныр тигухэлъ шъхьал.

Iэлэлэсэнэгъэу зэныбджэгъу-мэ ахэлтым уегъэгущо, блэ-кIыгъэ лIэшIэгъум иорэдыж-хэр агъэбзэрабзэх. Iофтхьэбзэ дахэ ныбжыкIэ купым зэрехьэ. Адыгэ лъэпкъ культурэм итарихъ ахэм яфэшъошэ чIыплэ зэрэ-щиубытыштым тичыхьэ телъ. Арышъ, мыст, «Мыстым» шъу-лыпIл!

ЛЪЭПШЪЫКЪО Фатим.

Ансамблэм ихьарзынэщ.

АЦУМЫЖЬ Казбек.
Тарихъ шэныгъэхэмклэ
доктор.

Клэлэцлыкхэр агъэгушлуагъэх

Унагъом, шульэгъум, шыпкэныгъэм я Мафэ ипэгъоклэу АР-м хэгъэгу клоцл офхэмклэ и Министерствэ илофышлэхэр клэлэцлыкхэмрэ зихэхьогъухэмрэ зычлэхэ социальнэ ыгъыплэу «Онджэкъ» зыфилорэм шылагъэх.

Ар зыныбжъ имыкьугъэу шылэныгъэм чыплэ кьин ригъэуцагъэхэм лэпылэгъу ятыгъэным фэгъэзагъ, Мыекьопэ районим ит псэуплэу Каменномостскэр ары зыдэтэр. Ащ клогъагъэхэр министрствэм хьызмэт офхэмклэ ыкли фэлэ-фашлэхэм ягъэцэклэнкэ фэгъэзэгъэ Гупчэм илофышлэхэу Наталья Щербина, Юлия Воропаевар, Татьяна Сахно, Даур Бэл, Ирина Урвачевар, Юлия Душко, медикэ-санитарнэ частым хэтхэу

Галина Моторина, Елена Жаворонковар ыкли Наталья Заволокина.

Мы уахътэм ыгъыплэм илъэси 4 — 16 аныбжъу нэгъырэ 26-рэ члэс. Бзылфыгъэу клуагъэхэм лэшлу-лушлэхэр, джэгъуалэхэр, творчествэм пылынхэм пае ящыклагъэхэр шульафтынэу афашагъэх. Клэлэцлыкхэмрэ зихэхьогъухэмрэ лъэшэу къащыгушлыкыгъэх, ягъэхьагъэхэмклэ къадэгъошагъэх, зыгъэпсэфыгъо уахътэр зэрагъагъорэр къафалотагъ.

ыгъыплэм ипашэ плуныгъэ офшлэнымклэ игуадзэу Ольга Котляровам кызырлуагъэмклэ, ащ фэдэ зэлуклэгъухэр сыдигъокли клэлэцлыкхэм ашлогъэшлэгъоных. Полицием хэтхэр апэрэп ахэм зэряхьаклэхэр. Спорт ыкли патриотическэ офтхьэбзэ зэфэшхьафхэр, мэфэклэ зэхьахьэхэр афызэхьахьэх, хэгъэгу клоцл офхэмклэ отделым илофышлэхэм республикэм икультурнэ чыплэхэр клэлэцлыкхэм арагъэлъэгъух, чылысым

АР-м хэгъэгу клоцл офхэмклэ и Министерствэ

ащэх, кьушхьэ псыкьэфэххэр кьарагъэклухьэх.

Клэлэцлыкхэм офхэу адашлэрэм шлогъэ ин зэрэхэлъыр кьыхигъэщыгъ хэгъэгу клоцл офхэмклэ Министерствэм иобщест-

веннэ Совет хэтэу Светлана Дорошенкэм. Ари мы офтхьабзэм хэлэжъагъ.

Зэлуклэгъум иклухым полицием хэт бзылфыгъэхэр гуахьагъагъатэу зыгъэпсэфыгъо агъэкло-

нэу клэлэцлыкхэм афэлэуагъэх. Ащ иджэуапэу ыгъыплэм ипашэхэм уахътэ кьыхагъэкли клэлэцлыкхэм адэжэ зэрэклуагъэхэм пае «тхьашьугъэпсэу» кьаралуагъ.

Спартакиадэм кьыдыхэлъытагъэу

АР-м хэгъэгу клоцл офхэмклэ и Министерствэ

Адыгэ республикэ обществэу «Динамо» зыфилорэр зызэхьагъэр илъэси 100 зэрэхьурэм фэгъэхьыгъэу волейболымклэ зэнэкьокьоу шылагъэм хэлэжъэнхэу хэбзэу хьумэкло кьулыкьухэм ялыкьло командэ 12 кьеклолэгъагъ.

Купитлу хьухэу зэнэкьокьухэзэ анахь лъэшхэу 5 кьахэкьыгъ: Джэдже районим хэгъэгу клоцл офхэмклэ иотдел, хэгъэгу клоцл офхэмклэ Министерствэм иаппарат, вневедомственнэ охрэнэм, щынэгъончъэнымклэ ыкли хьыкум приставхэм я Федеральнэ кьулыкьухэм ягъэлорышлалэхэу АР-м шылэхэм якомандэхэр.

«Динамо» ипашэ игуа-

дзэу, хэгъэгу клоцл кьулыкьум иполковникэу Александр Леваковым кызырлуагъэмклэ, командитлур зэдешагъэмэ, те-клоныгъэр кьыдзыхыгъэр зэнэкьокьум изичэзыу уцугъо ихьанэу кьызыщылъытэгъэ системэм тетэу ар зэхьагъагъ. Яцэнэрэ чыплэм пае щынэгъончъэнымклэ Федеральнэ кьулыкьум хэтхэр хьыкум приставхэм адешлэхэ, счетыр 2:0-у атеклуагъэх. Финалым хэгъэгу клоцл офхэмклэ Министерствэм иаппарат хэтхэр вневедомственнэ охрэнэм икьулыкьушлэхэм ащ фэдэ счетклэ щатеклохэ, апэрэ чыплэр республикэм щаубытыгъ. Теклоныгъэр кьыдзыхы-

гъэхэмрэ призерхэмрэ шьитхьу тхылъхэмклэ, медалхэмклэ ыкли кубокхэмклэ кьыхагъэщыгъэх.

Шьугу кьэдгъэкьыжын, волейболымклэ зэнэкьокьур республикэ обществэу «Динамо» испартакиадэ кьыдыхэлъытагъэу 2023-рэ илъэсым зэхьахьэрэм ащыщ. Ащ ыпэклэ хэбзэу хьумаклохэр дзюдомклэ, футбол цыкьлумклэ, щерыонимклэ зэнэкьокьугъэх. Теннисымклэ ыкли физическэ ухьазырыныгъэу ялэр кьызшагъэлъэгъошт зэнэкьокьухэр шышхьэлэу—лоныгъо мазэхэм зэхьахьэщытх.

АР-м хэгъэгу клоцл офхэмклэ и Министерствэ ипресс-кьулыкьу

Адыгэ Республикэм мылкъу зэфыщытыклэхэмклэ и Комитет иунашъу

Хьызмэт зехьанымклэ, оперативнэ гъэлорышлэнымклэ фытыныгъэхэр, предпринимательствэ цыкьлумрэ гурытымрэ апылхэм мылкъумклэ яфитыныгъэхэр хэмьтхэу, зыми фэмыгъэзэгъэ кьэралыгъо мылкъоу предпринимательствэ цыкьлумрэ гурытымрэ апылхэм, ахэм ящыклэгъэ инфраструктурэр зэхьыщэрэ организациехэм, физическэ лицэхэу унэе предпринимателэу щымытхэм ыкли хэбзэлэхь шэпхьэ гъэнэфагъэу «Профессиональнэ хахьомклэ хэбзэлэхьы» зыфилорэм техьагъэхэм яунагъу ыкли (е) плэлъэ кьыхьэкьлэ (фэгъэклотэныгъэ зилэ уасэкьлэ бэджэндьпклэр зэралэхьырэи кьыхиубытэу) агъэфедэнэу аратырэм испискэ зэхьокьыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм ехьыллагъ

2007-рэ илъэсым бэдзэогъум и 24-м аштэгъэ Федеральнэ законэу N 209-р зытетэу «Предпринимательствэ цыкьлумрэ гурытымрэ Урысые Федерацием зыщягъэушъомбгъугъэным ехьыллагъ» зыфилорэм ия 18-рэ статья ия 4-рэ лахь, Адыгэ Республикэм и Законэу 2009-рэ илъэсым мэлъыфэгъум и 30-м аштагъэу N 258-р зытетэу «Предпринимательствэ цыкьлумрэ гурытымрэ Адыгэ Республикэм зыщягъэушъомбгъугъэным ехьыллагъ» зыфилорэм ия 3-рэ статья ия 3-рэ лахь, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2018-рэ илъэсым чъэпыогъум и 11-м ышлыгъэ унашъоу N 215-р зытетэу «Хьызмэт зехьанымклэ, оперативнэ гъэлорышлэнымклэ фытыныгъэхэр, предпринимательствэ цыкьлумрэ гурытымрэ апылхэм мылкъумклэ яфитыныгъэхэр, предпринимательствэ цыкьлумрэ гурытымрэ апылхэм, ахэм ящыклэгъэ инфраструктурэр зэхьыщэрэ организациехэм, физическэ лицэхэу унэе предпринимателэу щымытхэм ыкли хэбзэлэхь шэпхьэ гъэнэфагъэу «Профессиональнэ хахьомклэ хэбзэлэхьы» зыфилорэм техьагъэхэм яунагъу ыкли (е) плэлъэ кьыхьэкьлэ (фэгъэклотэныгъэ зилэ

уасэкьлэ бэджэндьпклэр зэралэхьырэи кьыхиубытэу) агъэфедэнэу аратырэм испискэ зэхьокьыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм ехьыллагъ

1. Хьызмэт зехьанымклэ, оперативнэ гъэлорышлэнымклэ фытыныгъэхэр, предпринимательствэ цыкьлумрэ гурытымрэ апылхэм мылкъумклэ яфитыныгъэхэр, предпринимательствэ цыкьлумрэ гурытымрэ апылхэм, ахэм ящыклэгъэ инфраструктурэр зэхьыщэрэ организациехэм, физическэ лицэхэу унэе предпринимателэу щымытхэм ыкли хэбзэлэхь шэпхьэ гъэнэфагъэу «Профессиональнэ хахьомклэ хэбзэлэхьы» зыфилорэм техьагъэхэм яунагъу ыкли (е) плэлъэ кьыхьэкьлэ (фэгъэклотэныгъэ зилэ

уасэкьлэ бэджэндьпклэр зэралэхьырэи кьыхиубытэу) агъэфедэнэу аратырэм испискэ зэхьокьыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм ехьыллагъ

2. Кьэралыгъо мылкъум игъэзеклонклэ ыкли игъэфедэнклэ отделым:

1) мы унашъор Адыгэ Республикэм икьэралыгъо хабзэ игъэцэкьлэ кьулыкьухэм я Интернет-сайтэу <http://www.adygheya.ru> зыфилорэм ригъэхьанэу;

2) федеральнэ регистрэм хэгъэхьэгъэным, правовой экспертизэ шыгъэным, Адыгэ Республикэм игъэцэкьлэ хэбзэ кьулыкьухэм яунашъохэр кьэралыгъо

регистрация шыгъэнхэм апае мы унашъом икопиерэ официалнэу ар кьызыщыхаутыгъэм ехьыллагъэ кьэбархэмрэ Адыгэ Республикэм и Лышхьэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет-рэ я Администрации лэклигъэхьанхэу.

3. Мы унашъор зэрагъэагъэрэм Адыгэ Республикэм мылкъу зэфыщытыклэхэмклэ и Комитет итхьаматэ игуадзэу Т. В. Непочатовам гъунэ лыфынэу.

4. Официалнэу кьызыхаутырэ мафэм щегъэжъагъэу мы унашъом кьуачлэ илэ мэхьу.

Комитетым итхьаматэу И. П. БОЧАРНИКОВА

кь. Мыекьуапэ, бэдзэогъум и 6, 2023-рэ илъэс N 247

(Мы унашъом игуадзэ тисайт ижъугъотэщт).

Медаль 11 къяфагъэшъошагъ

Джиу-джитсу зыфалорэ бэнаклэмкIэ дунэе зэнэкъокъоу Ростов-на-Дону шыкыуагъэм Адыгеим испортсменхэм медаль 11 кыщыдахыгъ. Тиреспубликэ ыцIэкIэ Евразиим ичемпионат хэлэжъагъэр Мыекъуапэ грэпплингмкIэ иакадемие икупэу тренерэу Ламыкьо Асхъад ыгъасэрэр ары.

евымрэ теклоныгъэр кыдахыгъ. Мыекъуапэ грэпплингмкIэ иакадемие икуп джаш фэдэу тыжын медалиплI, зы джэрз медали

кылэжыгъэх. Тибэнаклохэм зэнэкъокъум икоманднэ зачет апэрэ чыплэр кыщыдахын альэкIыгъ.

Хэгъэгу зэфэшъафхэм къярыкыгъэ спортсменхэр ялэпэлэсэныгъэкIэ мыщ пхъашэу шы-зэнэкъокъугъэх. Урысыем нэмыкIэу, Белоруссии, Армениеи, Узбекистани, Таджикистани, Киргизииеи ябэнаклохэр яшыпкъэу ащ хэлэжъагъэх. Мыекъуапэ испортсменхэр кимоно зыщыгъыгъэ ыкIи зыщымыгъыгъэ купитIумэ ахэтхэу бэнэнымкIэ ялэпэлэсэныгъэ зынэсырэр къягъэлэ-гъуагъ.

Кимоно зыщыгъыгъэхэмкIэ Мыекъуапэ икыгъэхэу Мирза Муртазалиевыр, Нажэ Налбий, Чэужь Аскэр, Хъаткьо Байзэт зэнэкъокъум ичемпион хъугъэх. Кимоно зыщымыгъыгъэхэмкIэ Нажэ Налбийрэ Ацамаз Марги-

Шы спортымкIэ зэнэкъокъоу

Шы спортымкIэ Мыекъуапэ икубок шъхэихыгъэ тиреспубликэ икьэлэ шъхалэ шыкыуагъ. Спортсмен 16 ащ хэлэжъагъ. Краснодар, Ставрополь крайхэм къярыкыгъэ спортсменхэми мы зэнэкъокъум зыщаушэтыгъ. Шыхэм атесэу пэрыохъухэр зэпачыхээ, ахэм ялэпэлэсэныгъэ зынэсырэр къягъэлэгъуагъ.

Шы спортым ишъэфхэр зылэ кызыгъахъэрэ спортсменхэр сантиметрэ 80 зильэгэгъэ пэрыохъухэм къялагъэх. МыщкIэ теклоныгъэр кыдэзыхыгъэр Мыекъуапэ шыщ Кира Козловар ары. Ятлонэрэ гоугум шызэнэкъокъугъэхэр сантиметрэ 90-рэ зильэгэгъэ пэрыохъухэм къялагъэх. Шэу Бомбит зыгъэлорышлэ-штыгъэ, Мыекъуапэ шыщ Матвей Алексеевыр ары апэрэ чыплэр мы лъэныкIом шызыубытыгъэр. Ящ-нэрэ гоугум шызэнэкъокъугъэ спортсменхэр сантиметри 110-рэ зильэгэгъэ пэрыохъухэм къялагъэх. Мыекъуапэ шыщ спортсменкэу Валерия Ткачевар апэу къэсыжыгъ. Апэрэ чыпищыр кыдэзыхыгъэхэм Мыекъуапэ физическэ культурэмкIэ ыкIи спортымкIэ икомитет икубокхэр, имедальхэр, идипломхэр афагъэшъошагъэх.

Зэхэзышагъэр ыкIи кыдэзы-гъэкIыгъэр:
АР-м лъэпкь Иофхэм-кIэ, IэклIыб къяралхэм ащыпсэурэ тильэпкэ-гъухэм адырIэ зэпхы-ныгъэхэмкIэ ыкIи къябар жбугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр:
385000
кь. Мыекъуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыгъэр:
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм къяихыгъэр А4-кIэ заджэхэрэ тхьалэхэу зипгъагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Са-тырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлгъэу, шрифтыр 12-м нахъ цыкIунэу шытэп. Мы шапхъэ-хэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIегъэкIожыхъ.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыкыгъэр:
УФ-м хэутын ИофхэмкIэ, телерадиокъэзтын-хэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлоры-шлэпI, зэраушыкыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр
4366
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1147

Хэутыным узчыкIэтхэнэу шыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор шъхалэр
Мэшлэкьо С. А.

Редактор шъхалэм игуадзэр
Тэу З. Дз.

ПшгъэдэкIыжъ зыхырэ секретарыр
ЖакIэмыкьо А. З.